

Impressie bodemvragen Informatiepunt Leefomgeving (Q2 van 2024)

Opgesteld door: Marcel Cassee (Rijkswaterstaat), 6 juli 2024

Inleiding

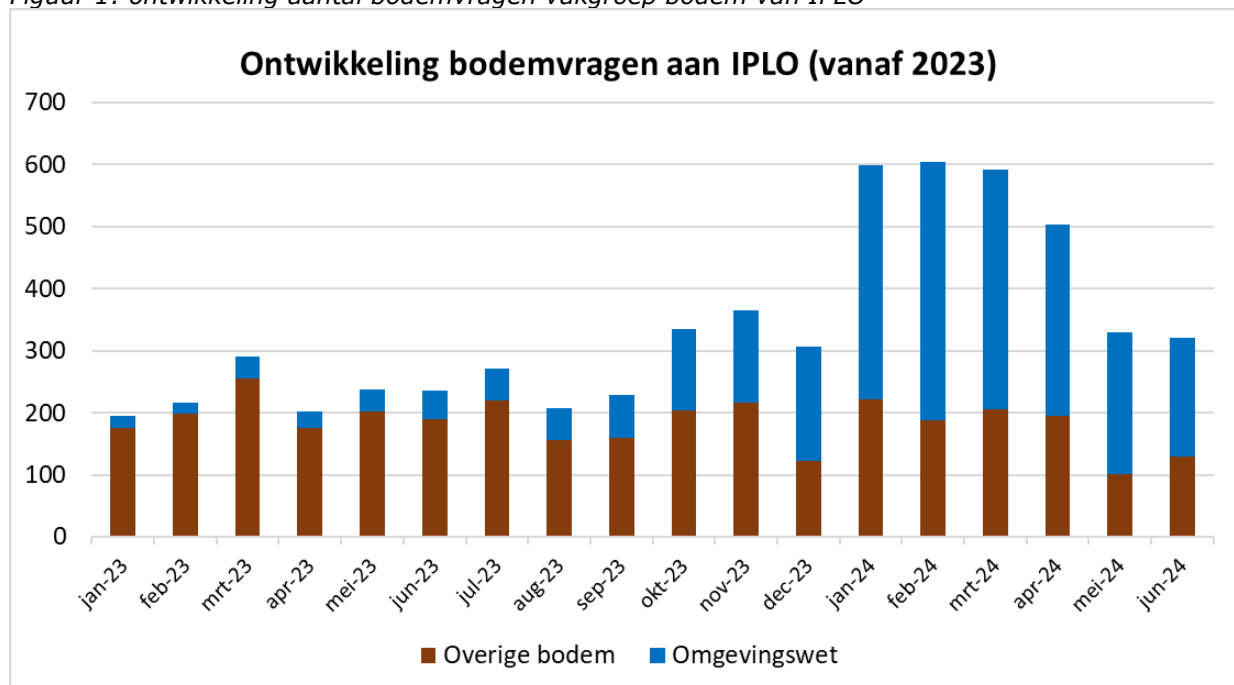
Het Informatiepunt Leefomgeving (IPLO) is onderdeel van Rijkswaterstaat. Het IPLO informeert de gebruikers van de Omgevingswet (Ow) over de juridische uitleg en praktische toepassingen van de Ow, de onderliggende regelgeving en de digitale voorzieningen. Het IPLO beantwoordt ook vragen over de bodemregelgeving. Deze memo gaat vooral over de aan de Ow gerelateerde vragen. Aansluitend is ook aandacht voor de bodempagina's op de website van het IPLO en over implementatie-ondersteuning die is geleverd.

I. Vraagafhandeling bodem en Ow

Ontwikkeling aantal vragen

- In Q2 zijn aan het IPLO in totaal 10.375 vragen gesteld. Dat is minder dan in Q1 (-25%). Ca. 33% van de vragen gaat over het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). De rest gaat over de inhoudelijke onderwerpen en regels. Vergeleken met Q1 neemt het aandeel dat over het DSO gaat af (40% in Q1). Ca. 11% van de vragen gaat over de bodemregelgeving.
- In Q2 zijn 1.155 vragen over de bodemregelgeving gesteld. Dat is minder dan in Q1 (1.795 vragen, -36%), maar nog steeds fors meer dan in Q2 van 2023 (674 vragen, +71%). Opvallend is dat het aantal vragen vanaf mei sterk afneemt. Het aantal vragen blijft hiermee tevens fors achter bij de prognose (ca. 2.000 vragen). Deels kan de daling t.o.v. Q1 verklaard worden door de vakantieperiode in de maand mei, maar de daling illustreert ook dat de uitvoeringspraktijk al beter met de regels bekend is danwel dat de informatievoorziening op de website (bijvoorbeeld over het melden van de bodemactiviteiten) in behoefte voorziet.

Figuur 1: ontwikkeling aantal bodemvragen vakgroep bodem van IPLO

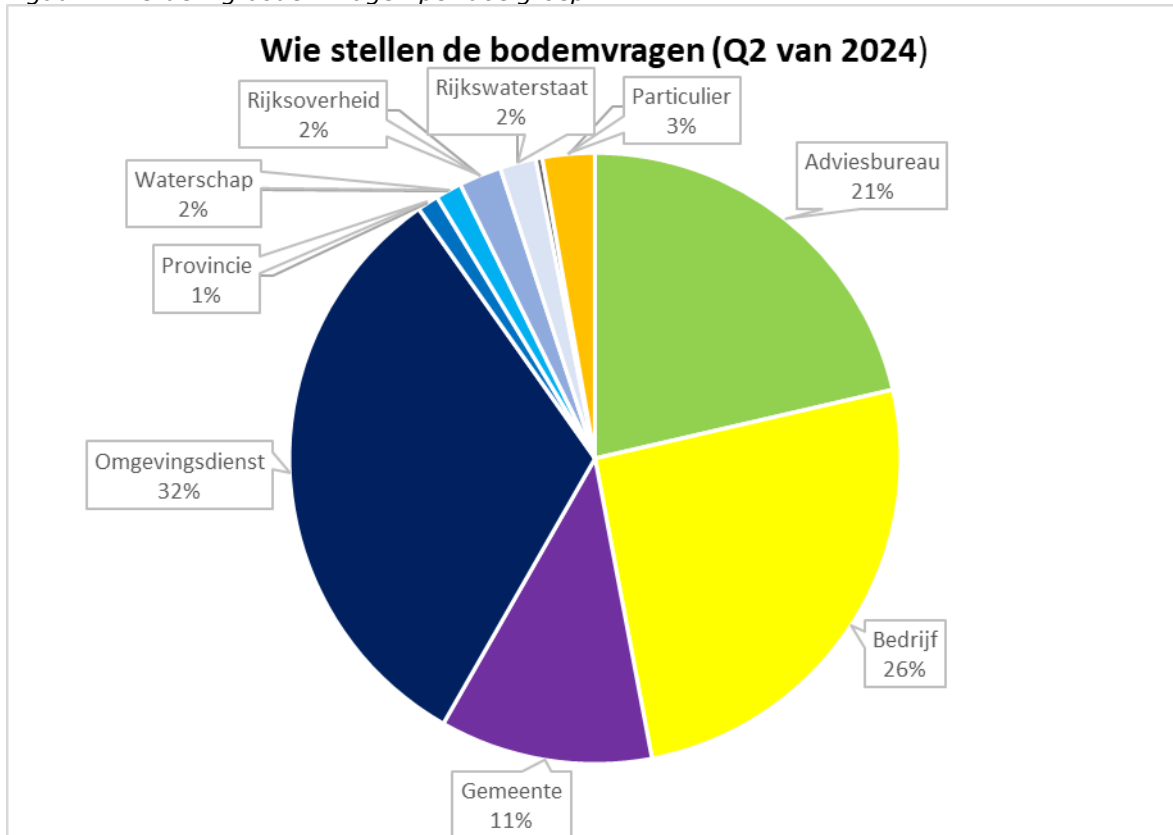
Soort binnenkomst

Ca. 21% van de bodemvragen over is telefonisch gesteld. De overige 79% is via het webformulier of per email gesteld.

Wie stellen de vragen

In Q2 is 50% van de vragen over bodem en de Ow gesteld door overheden (hetzelfde percentage als in Q1). De vragen zijn vooral gesteld door omgevingsdiensten en iets mindere mate door gemeenten, maar veel minder door andere overheden. Waar in Q1 nog 4% van de vragen is gesteld door medewerkers van Rijkswaterstaat (hoger dan voorgaande jaren) is dit percentage in Q2 weer gedaald naar 2%. Ongeveer 47% van de vragen is gesteld door het bedrijfsleven en 3% door particulieren.

Figuur 2: verdeling bodemvragen per doelgroep

Inhoudelijke analyse van de vragen

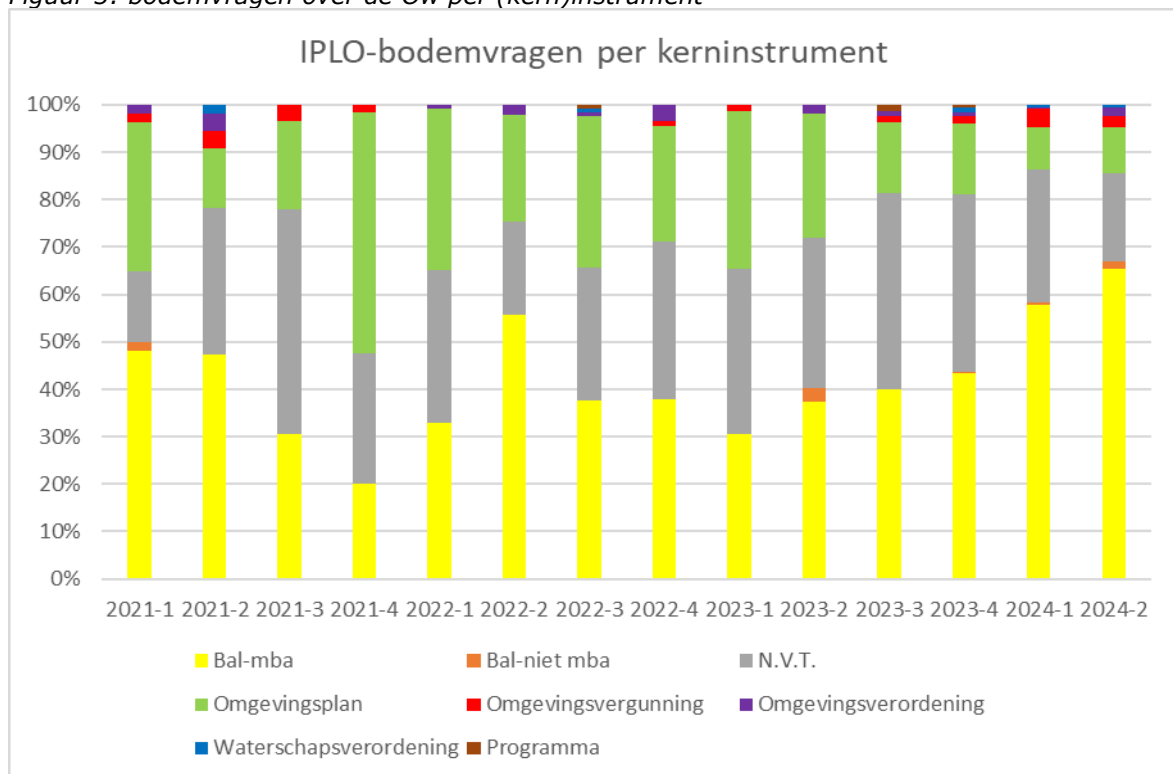
- Ongeveer 63% van de bodemvragen gaat over de regels onder de Omgevingswet (-2% t.o.v. Q1). Die gaan voornamelijk over de regels voor graven in en saneren van bodemverontreinigingen. En over de regels voor het opslaan en toepassen van grond of baggerspecie. Opvallend is hoge percentage vragen over de regels voor bodembescherming uit het Bal. Het aandeel vragen over bodembescherming ligt veel hoger dan in voorgaande jaren over bodembescherming onder het Activiteitenbesluit.
- Het restant (37%) is gesteld over de bodemregelgeving die buiten de Omgevingswet valt. Daaronder zijn veel vragen over het Besluit bodemkwaliteit en de Regeling bodemkwaliteit 2022, die vooral gaan over de milieuverklaring bodemkwaliteit en de normen/kwaliteitsklassen voor bouwstoffen, grond of baggerspecie. Ook gaan de vragen over de uitvoering van wettelijke taken (o.a. erkenningen kwalibo). Het aandeel vragen over het meldpunt bodemkwaliteit (alleen te gebruiken bij overgangsrecht) is sterk gedaald naar slechts 0,4% (in Q1 was dat nog 3%). Ook het aandeel vragen over de oude regels voor bodemsanering onder de Wet bodembescherming (relevant bij overgangsrecht) is verder gedaald naar 1% (in Q1 2%).

Tabel 1: verdeling vragen per onderwerp (tweede kwartaal 2024)

Categorie	Onderwerpen	Percentage
OW-Bodem	Regels graven/saneren verontreinigde bodem, overgangsrecht, zorgplicht	28%
OW-Bodembescherming mba's	Regels over bodembescherming in het Bal en BB-CVM	14%
OW-Grond, bagger, bouwstoffen	Regels opslaan en toepassen van grond, baggerspecie en bouwstoffen	18%
OW-Grondwater	Grondwaterkwaliteit, -sanering en bodemenergiesystemen	3%
TOTAAL bodemregelgeving onder Omgevingswet		63%
BO-Beoordelingsrichtlijnen	Interpretatieloket normdocumenten (BRL, protocollen, NEN-normen)	7%
BO-Besluit Bodemkwaliteit	Definities, Kwalibo, Milieuverklaringen bodemkwaliteit	11%
BO-Bodemsanering	Wet bodembescherming, BUS, financiering bodemsanering	1%
BO-Informatiebeheer bodem	Bodemloket, bodeminformatiebeheer	5%
BO-Instrumenten	Websites, instrumenten, relatie met maatschappelijke opgaven	1%
BO-Meldkamer Bodemkwaliteit	Meldpunt bodemkwaliteit	0%
BO-Wettelijke taken	Erkenningen, verklaringen niet reinigbaarheid, baggerspecieverklaringen	12%
TOTAAL overige bodemregelgeving		37%

Circa 65% van de Ow gerelateerde bodemvragen uit Q2 gaat over de milieubelastende activiteiten uit het Bal. Een kleiner deel van de vragen (20%) is niet direct gerelateerd aan een kerninstrument uit de Ow, waaronder vragen over het melden van bodemactiviteiten via het Omgevingsloket of over het overgangsrecht uit de Aanvullingswet bodem. Het aandeel vragen over het instrument omgevingsplan bedraagt slechts 9%, fors lager dan voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet toen veel gemeenten en omgevingsdiensten bezig waren met de voorbereiding op het overzetten van de regels naar het omgevingsplan.

Figuur 3: bodemvragen over de Ow per (kern)instrument

Hieronder staat een overzicht van de onderwerpen waarover de meeste vragen zijn gesteld:

1. Regels voor graven en saneren uit het Bal
2. Regels voor opslaan en toepassen van grond of baggerspecie
3. Regels voor bodembescherming in het Bal
4. Melden van bodemactiviteiten via het Omgevingsloket
5. Milieuverklaring bodemkwaliteit en normen/kwaliteitseisen (Regeling bodemkwaliteit 2022)
6. Bouwen op bodemgevoelige locaties

1. Regels voor graven en saneren onder het Bal

De uitvoeringspraktijk begint steeds meer te wennen aan de nieuwe regels voor graven in en saneren van verontreinigde bodem, maar stelt daarover nog steeds wel veel vragen. Hoewel de regels grotendeels beleidsneutraal zijn overgezet vanuit de Wet bodembescherming naar het Bal, komen er veel (interpretatie)vragen, vooral over de mba's graven in de bodem. De vragen gaan bijvoorbeeld over het hanteren van de ondergrens (25 m³), het graven in een bodem die deels beneden en deels boven de interventiewaarden verontreinigd is en wat te doen als tijdens de activiteit onverwacht toch een verontreiniging wordt aangetroffen. Ook gaan er vragen over het toepassingsbereik van de activiteit saneren van de bodem. Zowel adviesbureaus als omgevingsdiensten stellen vragen over wanneer er een saneringsplicht geldt als bij een bodemonderzoek een bodemverontreiniging is aangetoond die mogelijk risico's kan geven. Of als er sprake is van een functiewijziging en het gebruik van de locatie gevoeliger wordt. Het aantal vragen over de interpretatie van het overgangsrecht uit de Aanvullingswet bodem blijft beperkt. Het IPLO heeft een rubriek met [vragen over graven in en saneren van de bodem](#) op de website geplaatst en vult deze regelmatig aan met nieuwe informatie.

2. Regels voor opslaan en toepassen van grond of baggerspecie

Het aantal vragen over de milieubelastende activiteiten toepassen van bouwstoffen en toepassen van grond of baggerspecie valt mee. Vermoedelijk komt dit doordat de wijzigingen ten opzichte van het voormalige Besluit bodemkwaliteit beperkt zijn. Daarentegen gaan iets meer vragen dan verwacht over de regels voor het opslaan van grond of baggerspecie. Die vragen gaan over de voorschriften (bijvoorbeeld eindonderzoek, regels voor samenvoegen) of over de meld/vergunningplicht. Er bestaat nog steeds een misverstand dat voor het opslaan van grond of baggerspecie een meldplicht per partij geldt. Dat is niet het geval: de vergunning- of meldplicht geldt voor de activiteit. Ook gaan er vragen over de samenloop met andere milieubelastende activiteiten uit het Bal, zoals de activiteiten grondbank/grondreinigingsbedrijf en het ontvangen van afvalstoffen.

3. Regels voor bodembescherming in het Bal

Op het gebied van bodembescherming gaan veel vragen over het eindonderzoek bodem, opslagtanks, bodembeschermende voorzieningen bij andere milieubelastende activiteiten en het BB-CVM. Door de komst van de Ow kijken bedrijven vaak met een nieuwe bril naar hun eigen activiteiten. En stellen dan kritische vragen over verplichtingen die voor de komst van de Ow ook al waren voorgeschreven. Nieuwe wetgeving creëert dus ook een hernieuwd bewustzijn. Onder het Activiteitenbesluit mocht tanken minder dan 25 m³ per jaar op een bodembeschermende voorziening plaatsvinden. Dit begrip bodembeschermende voorziening is in het Bal verduidelijkt door een aaneengesloten bodemvoorziening voor te schrijven. Nu blijkt dat een aantal bevoegde gezagen een elementenbodemvoorziening altijd hebben goedgekeurd, terwijl deze voorziening niet geschikt is om waterige vloeistoffen tegen te houden.

4. Melden van bodemactiviteiten via het Omgevingsloket

De uitvoeringspraktijk begint steeds meer te wennen aan het melden van de bodemactiviteiten (zoals graven, saneren, toepassen) via het Omgevingsloket. Frequente gebruikers beginnen te wennen, voor minder frequente melders geldt dat nog niet. Op de website van het IPLO is veel informatie te vinden over het melden van bodemactiviteiten waaronder stroomschema's en instructievideo's, maar ook andere organisaties zoals brancheverenigingen en decentrale overheden geven uitleg over de meldverplichtingen en het werken met het Omgevingsloket. Bevoegde overheden geven het signaal af dat voor één project vaak veel meldingen- en/of informatieplichten gelden die als losse informatie in hun zaakstelsel binnenkomen. Het kost de overheden veel tijd om te onderzoeken hoe deze gegevens zich tot elkaar verhouden. Ook geven zij aan dat de gegevens vaak onvolledig zijn.

Het bedrijfsleven geeft aan dat het bevoegd gezag bij het controleren van de melding vaak om meer gegevens vraagt dan nodig volgens de regelgeving. Bijvoorbeeld bij het toepassen van schone grond vraagt het bevoegd gezag naar de milieuverklaring (het bewijsmiddel), terwijl juist voor schone grond een uitzondering geldt waarbij de milieuverklaring niet meegestuurd hoeft te worden. Toezichthouders besteden veel tijd aan het controleren van meldingen en willen zoveel mogelijk informatie bij melders vragen om na te gaan of de voorgenomen activiteit op papier klopt. Dit leidt tot irritatie bij de melders of kan er toe leiden dat melders voortaan maar niet meer gaan melden. Het bedrijfsleven ziet graag dat er meer tijd wordt besteed aan toezicht in het veld en

vooral ook gericht op activiteiten die ten onrechte niet gemeld worden. Tegelijkertijd vragen overheden soms ook terecht naar bepaalde gegevens die essentieel zijn voor toezicht maar nu op grond van het Bal niet verplicht zijn. Op deze punten gaat het ministerie de regelgeving aanpassen, bijvoorbeeld voor gesloten bodemenergiesystemen en het opslaan van grond.

5. Milieuverklaring bodemkwaliteit en normen/kwaliteitseisen (Regeling bodemkwaliteit 2022)

Net zoals in Q1 gaan ook in Q2 veel vragen over de regels voor milieuverklaringen bodemkwaliteit uit de Rbk 2022. Deze regels zijn van belang voor het vertrouwen in het hergebruik van bouwstoffen, grond of baggerspecie. Naast inhoudelijke vragen over de regels, geven de bedrijven aan de regels als extra administratieve lasten te zien en is terughoudendheid bij het ondertekenen van de milieuverklaring (in relatie tot de verantwoordelijkheden die daarbij horen). Bevoegde overheden stellen ook vragen over de milieuverklaring en willen weten welke verplichtingen de toepassers hebben om de kwaliteit aan te tonen. De bevoegde overheden geven ook aan dat zijn naast of in plaats van de milieuverklaring bodemkwaliteit liever de onderliggende gegevens willen ontvangen om een toepassing te kunnen beoordelen. Het ministerie van I&W staat in contact met enkele brancheorganisaties en omgevingsdiensten om toelichting te geven over de regels voor de milieuverklaringen en om bezwaren vanuit de uitvoeringspraktijk aan te horen.

Verder gaan de vragen over het toetsen aan de kwaliteitseisen voor grond of baggerspecie uit bijlage B van de Rbk 2022. De oorzaak hiervan is deels de nieuwe benamingen van de kwaliteitseisen en -klassen uit de Rbk 2022, maar het nog niet beschikbaar zijn van de aan de Ow aangepaste versie van de toets- en validatieservice BoToVa. Op 28 juni 2024 zijn de meeste van de toetsingen in BoToVa aan de Omgevingswet toetsingen aangepast en zijn beschikbaar voor aanbieders van toetsprogramma's.

6. Bouwen op bodemgevoelige locaties

Zowel gemeenten als omgevingsdiensten stellen vragen over de regels voor het bouwen op verontreinigde bodem. Zij zijn zich niet altijd bewust dat deze regels nu (via de bruidsschat) in het (tijdelijk deel van het) omgevingsplan staan en stellen interpretatievragen over hun eigen decentrale regels. Zij vergelijken de regels met de regels uit de voormalige bouwverordening. Ook gaan er vragen over de mogelijkheden om de bruidsschatregels te wijzigen. Verder gaan er ook vragen over de mogelijkheden om aan functie/gebruikswijzigingen verplichtingen te stellen om bodemonderzoek en/of bodemsanering te eisen. Ditzelfde geldt ook voor het slopen van gebouwen (bijvoorbeeld in geval van een asbestdak).

Registratie van fouten in de regelgeving en signalen op de beheerlijst

Aan het IPLO kunnen ook eventuele fouten en onduidelijkheden in de regelgeving doorgegeven worden. Ook blijkt uit sommige vragen dat er fouten in de regelgeving voorkomen. Deze zijn op de zogenaamde beheerlijst regelgeving geplaatst. In Q2 zijn 17 punten toegevoegd aan de beheerlijst voor het onderdeel bodem, waaronder 13 punten over de regels voor de bodemactiviteiten in het Bal. Deels gaat het om wensen van toezichthouders of fouten in het Bal, die met een volgend Verzamelbesluit meegenomen kunnen worden. Begin 2024 heeft de [internetconsultatie voor het Verzamelbesluit Omgevingswet bodem en water 2025](#) plaatsgevonden. Volgens planning moet dit Verzamelbesluit per 1 januari 2025 in werking treden. Ondertussen is het ministerie van I&W gestart met de voorbereiding voor een Verzamelbesluit bodem 2026.

Afhandeling van de vragen en klanttevredenheid

- Meer dan 80% van de vragen zijn binnen 2 á 5 werkdagen beantwoord. Bij sommige vragen heeft de beantwoording iets langer geduurd omdat afstemming met het ministerie van I&W of andere organisaties nodig was. Dit is gecommuniceerd met de vraagstellers.
- Vraagstellers die het IPLO benaderen ontvangen een klanttevredenheidsonderzoek (KTO). Uit de resultaten van het KTO uit Q2 volgt voor de bodemvragen een gemiddeld cijfer van 7,9 (o.b.v. 96 reacties, ca. 8% van totaal). Dat is hetzelfde cijfer als in Q1 en ondanks de toegenomen drukte slechts 0,1 lager dan het gemiddelde uit 2023. Klanten geven aan vooral tevreden te zijn ov/er de kwaliteit van beantwoording, de beantwoordingstermijn en de deskundigheid van de medewerkers.

II. Bodempagina's op website iplo.nl

- In Q2 zijn op de website 20 nieuwsberichten over bodem geplaatst plus drie aankondigingen van bijeenkomsten op de evenementenkalender.
- Vanaf 30 mei 2024 is www.bodemplus.nl niet meer te benaderen en alleen nog als archiefwebsite te raadplegen. Bezoekers die [bodemplus.nl](http://www.bodemplus.nl) benaderen worden direct naar de 'Bodem wegwijzer' op IPLO doorgeleid. De [Bodem wegwijzer](#) is een hulpmiddel om (vaste) gebruikers van [bodemplus.nl](http://www.bodemplus.nl) wegwijs te maken op de IPLO website. Naar aanleiding van de monitoring van de bezoekcijfers in juni, zijn een aantal redirects doorgevoerd voor bodemplus-pagina's die nog bovengemiddeld veel benaderd werden. Deze bezoekers naar gerichte inhoudelijke bodemplus.nl pagina's komen nu direct op de relevante inhoudelijke IPLO pagina's terecht. Een voorbeeld hiervan is bezoekers die informatie zochten op [bodemplus.nl](http://www.bodemplus.nl) over het handelingskader PFAS en nu direct doorgelinkt worden naar de IPLO overzichtspagina over het handelingskader PFAS.
- Er zijn een aantal webpagina's verduidelijkt aan de hand van feedback van gebruikers of helpdeskvragen. Voorbeelden hiervan zijn pagina's over de meldverplichtingen (welke activiteiten moeten in het Omgevingsloket geselecteerd worden) en over de milieuverklaringen bodemkwaliteit.
- In Q3 werken we verder aan het verduidelijken en aanvullen van bestaande (of beperkt nieuwe) pagina's naar aanleiding van feedback van gebruikers en aan de hand van gestelde vragen aan de helpdesk. Er zijn echter geen grote wijzigingen of nieuwe onderwerpen voorzien.
- De meest bezochte pagina's op de website zijn in Q2:
 1. [Melden bodemactiviteiten via het DSO](#)
 2. [Stroomschema graven in de bodem](#)
 3. [Veelgestelde vragen graven en saneren](#)
 4. [Milieuverklaring bodemkwaliteit](#)
 5. [Bodem wegwijzer](#)

III. Ondersteuning (in samenwerking met programma ADS en de VNG)

- In Q2 heeft een overleg van de ambtelijke werkgroep 'bodemregels in de Ow' plaatsgevonden, waarin knelpunten rond de bodemregels onder de Omgevingswet besproken zijn tussen het Rijk en de decentrale overheden. Na bespreking leidt dit tot aanpassing van de regelgeving (Bal of Rbk 2022) of verduidelijking op de IPLO website. In de werkgroep zijn ook knelpunten besproken worden die via het IPLO ingebracht zijn. Deze knelpunten zijn door ons geregistreerd op de beheerlijst voor de regelgeving.
- Er zijn enkele kleine wijzigingen (verduidelijkingen) doorgevoerd in de bodempagina's uit de [Wegwijzer Omgevingswet](#), die bedoeld is voor klantcontactcentra van gemeenten en omgevingsdiensten om te gebruiken om vragen van initiatiefnemers te kunnen beantwoorden.